

Щодо підсумків участі делегації України у Конференції ООН зі зміни клімату, яка включала проведення 25-ї сесії Конференції Сторін Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, 15-ї сесії Конференції Сторін, яка є нарадою Сторін Кіотського протоколу, та 2-ї сесії Конференції Сторін, яка є нарадою Сторін Паризької угоди (2-13 грудня 2019 року, м. Мадрид, Іспанія)

У період з 02 по 13 грудня 2019 року делегація України взяла участь у Конференції Організації Об'єднаних Націй зі зміни клімату (далі – Конференція), яка включала в себе проведення:

25-ї сесії Конференції Сторін Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату (далі - COP25);

15-ї сесії Конференції Сторін, яка є нарадою Сторін Кіотського протоколу (далі - CMP15);

2-ї сесії Конференції Сторін, яка є нарадою Сторін Паризької угоди (далі – CMA2);

51-ї сесії Допоміжного органу для консультацій з наукових та технологічних аспектів (далі – ДОКНТА51);

51-ї сесії Допоміжного органу з впровадження (далі – ДОВ51);

засідань Парасолькової групи;

засідань Східноєвропейської групи;

заходів сегменту високого рівня.

Головною метою Конференції була актуалізація положень статті 6 Паризької угоди. На жаль, досягти цієї мети Сторонам не вдалось – вирішення питання ринкових та неринкових механізмів в рамках Паризької угоди перенесено на наступний рік. Також Сторонам не вдалось досягти консенсусу щодо системи забезпечення прозорості дій і підтримки, зазначеної у статті 13 Паризької угоди, загальних вимог до термінів підготовки і подання національно-визначених внесків, загальнодоступних реєстрів в рамках Паризької угоди, а також збільшення фінансової допомоги країнам, що розвиваються. До позитивних результатів Конференції слід віднести прийняті рішення щодо подальшого розвитку Варшавського міжнародного механізму з питань втрат та збитків, спільної роботи Коронівія з питань сільського господарства, Лімської програми з гендерних питань та платформи місцевих громад і корінних народів. Сторони також погодились надати наступного року свої оновлені та більш амбітні НВВ до Паризької угоди.

Активна участь делегації України в Конференції сприяла підвищенню іміджу України як активного учасника міжнародного переговорного процесу у сфері зміни клімату, підтвердженням чого стала безпрецедентна кількість двосторонніх консультацій, проведених з делегацією України Секретаріатом РКЗК ООН, керівництвом робочих органів Конвенції та головуваною на Конференції країною (Чилі) з низки питань переговорного процесу у сфері нового міжнародного кліматичного режиму на період після 2020 року.

Було значно посилено інформаційну складову роботи делегації України з питання неприпустимості легітимізації зміни статусу Криму у рамках Рамкової конвенції ООН про зміну клімату.

В цілому, результати Конференції для України можна оцінити позитивно. Зокрема, вдалось (i) не допустити прийняття Конференцією рішень, що могли б інтерпретуватися як пряме або непряме визнання будь-якої зміни статусу АР рим та м. Севастополя; (ii) зберегти прийнятні для України положення в проектах текстових рішень щодо ринкових та неринкових механізмів статті 6 Паризької угоди; (iii) запровадити процедуру ротації представників Східноєвропейської групи до Бюро РКЗК ООН відповідно до української пропозиції; (iv) вдвічі збільшити кількість українських експертів в робочих органах РКЗК ООН, Кіотського протоколу та Паризької угоди та (v) погодити проекти дворічних бюджетів РКЗК ООН, Кіотського протоколу та Міжнародного журналу транзакцій на 2020-2021 роки, згідно з якими загальна сума щорічних внесків України буде зменшена на 28% у порівнянні з 2019 роком. Завдяки тісній співпраці МЗС та Мінекоенерго до та під час Конференції (представник МЗС забезпечив ефективну взаємодію делегації України з іншими делегаціями, Секретаріатом РКЗК ООН та керівництвом Конференції) позиція України стосовно виконання Секретаріатом РКЗК ООН положень резолюцій Генеральної Асамблеї ООН щодо Криму значно посилилася.

Зміна клімату (довідка)

Згідно з прогнозами провідних міжнародних наукових центрів з дослідження клімату, протягом століття температура на землі підвищиться на 2-5 градусів за Цельсієм. Такі темпи глобального потепління спричинять серйозні кліматичні зміни і різні екосистеми опиняться під загрозою зникнення.

Основною причиною зміни клімату є використання викопного палива та неефективне споживання енергії, що виробляється. Парникові гази, що утворюються внаслідок діяльності людини, викликають посилення парникового ефекту. Надмірна кількість газів, які утворюються в результаті діяльності ТЕЦ, транспорту, сільського господарства, промисловості, а також лісових пожеж, утримують сонячне тепло у нижніх шарах атмосфери, не даючи йому повертатись до космосу.

Найбільш помітними наслідками зміни клімату є:

- надзвичайні ситуації (посухи, повені, шторми, урагани, надзвичайна спека);
- підняття рівня світового океану, зміна океанічних течій;
- проблеми водопостачання та деградація с-г земель та лісів.

З метою стабілізації концентрації парникових газів в атмосфері на такому рівні, який не допускав би небезпечного антропогенного впливу на кліматичну систему, 9 травня 1992 року була прийнята Рамкова конвенція ООН про зміну клімату (РКЗК ООН). Конвенція вступила в силу 21 березня

1994 р. Від імені України РКЗК була підписана 11 червня 1992 р. і ратифікована 29 жовтня 1996 р. РКЗК налічує 195 сторін.

Конвенція – є рамковим документом, який містить в основному загальні принципи та наміри, тоді як комплексні дії щодо скорочення парникових газів не передбачені. Саме тому у 1997 р. був підписаний Кіотський протокол (КП), який вступив у силу у 2005 р. та закріпив кількісні зобов'язання щодо скорочення парникових газів (не для всіх Сторін).

КП передбачив перший період зобов'язань з 2008 по 2012 рр. Другий період зобов'язань за КП мав розпочатися 1 січня 2013 року і тривати до 31 грудня 2020 р. Наразі (станом на 6 січня 2020 року) 136 країн ратифікували Дохійську поправку, яка формально вводить в дію другий період зобов'язань за КП, натомість для набуття нею чинності необхідною є ратифікація 144 країнами¹.

Конференція Сторін РКЗК ООН, а також Зустріч Сторін КП проходить щорічно, починаючи з 1995 р. та 2005 р. відповідно. Наразі проведено 25 сесій Конференції Сторін РКЗК ООН (COP) та 15 зустрічей Сторін КП (CMP).

Глобальна угода, що встановлює новий кліматичний режим – Паризька угода

12 грудня 2015 року у рамках 21-ї Конференції сторін Рамкової конвенції ООН про зміну клімату (далі – 21 Конференція) у Парижі делегації 196 країн одностайно ухвалили нову Угоду про зміну клімату («Паризька угода»²).

Угода охоплює усі сфери, визначені сторонами як критичні для досягнення недопущення підвищення глобальної температури на понад 2 °C від доіндустріального рівня.

Зокрема, Угода містить положення щодо заходів сторін з протидії зміні клімату шляхом скорочення обсягів викидів парникових газів (далі – ПГ); прозорості системи обрахунку та глобального обліку заходів з протидії зміні клімату; функціонування механізму відшкодування збитків, пов'язаних з негативними наслідками зміни клімату; адаптації до зміни клімату; підтримки країн, передусім тих, що розвиваються, включаючи надання їм фінансової допомоги для скорочення викидів та адаптації³.

Угодою передбачено, що з метою досягнення цілей Угоди сторони кожні 5 років мають переглядати в бік збільшення свої національно-визначені внески (НВВ або NDCs) зі скорочення викидів ПГ⁴.

Угода є гнучкою, оскільки не містить кількісних зобов'язань щодо скорочення викидів ПГ кожною стороною, натомість країни самостійно

¹ Серед країн, які ратифікували Дохійську поправку, є зокрема, такі: Китай, Норвегія, Мексика, Індонезія, Еквадор, ОАЕ, ПАР, Перу, Сінгапур. Мапа з повним переліком країн, які ратифікували поправку за посиланням http://unfccc.int/kyoto_protocol/doha_amendment/items/7362.php

² Текст Паризької угоди доступний за посиланням: <http://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/109r01.pdf>

³ У рішенні сторін за підсумками 21-ї Конференції зазначено, що розвинені країни мають до 2025 року встановити колективну ціль з мобілізації щороку щонайменше 100 млрд. дол. США для надання фінансової допомоги країнам, що розвиваються.

⁴ Угодою передбачено, що країни, в Очікуваних національно-визначених внесках (ОНВВ) яких підсумковим роком виконання зобов'язань є 2025, мають до 2020 року подати Секретаріату РКЗК ООН нові НВВ та надалі оновлювати їх кожні 5 років.

Для сторін (у т.ч. України), в ОНВВ яких підсумковим роком яких є 2030 рік, мають до 2020 року підтвердити чи оновити в бік збільшення свої НВВ та надалі оновлювати їх кожні 5 років.

визначають цілі зі скорочення викидів (т.зв. принцип «знизу-вгору»), які мають бути відображені в НВВ (ст. 4).⁵

Очікується, що питання функціонування архітектури міжнародної кліматичної співпраці, окреслені Паризькою угодою, будуть деталізовані під час 1-ї та наступних за нею Конференцій ООН про зміну клімату.

Церемонія високого рівня з підписання Паризької угоди відбулася 22 квітня 2016 року в штаб-квартирі ООН в Нью-Йорку. Угода була відкрита для підписання до 21 квітня 2017 року.

1 червня 2017 року Президент США заявив про намір вийти з Паризької угоди, як такої, що шкодить економічним інтересам країни (найближчою датою для набрання виходом США чинності є 4.11.2020).

Очікувані події

Паризька угода набула чинності 4 листопада 2016 р. Таким чином 22-га Конференція Сторін РКЗК ООН (7-18 листопада 2016 року, м.Марракеш, Марокко) стала також 1-ю Конференцією Сторін Паризької угоди.

На 1-й Конференції (яка формально була завершена у Катовіце, Польща, у грудні 2018 року) Сторони Паризької угоди мали прийняти низку рішень щодо: загальних часових рамок для національно визначених внесків та кліматичних зобов'язань (п. 10 ст. 4 Угоди); умов визнання зусиль з адаптації країн, що розвиваються (п. 3 ст. 7); первинних інституційних механізмів для зміцнення потенціалу (п. 5 ст. 11); процедур та керівних принципів з підготовки розвиненими країнами інформації про підтримку країн, що розвиваються (п. 7 ст. 9); процедур, правил та умов функціонування ринкових механізмів (п. 7 ст. 6); створення виборних та допоміжних органів Паризької угоди (п. 3 ст. 15).

Щодо внесків сторін у боротьбу зі зміною клімату. 29 вересня 2015 р. Україна подала до Секретаріату РКЗК ООН свій Очікуваний національно визначений внесок – ОНВВ (INDC). Причетними ЦОВВ була узгоджена, а Урядом схвалена ціль України з неперевищення у 2030 році 60% від рівня викидів парникових газів у 1990 р. Наразі розробляється оновлений НВВ України.

Щодо встановлення процедур та механізмів для впровадження Паризької угоди. Ключовим питанням для України наразі є забезпечення доступу до кліматичного фінансування та механізму передачі та розроблення технологій, адже Україна не віднесена ні до розвинених країн, ні до країн, що розвиваються (саме останні за Паризькою угодою мають право на отримання такої допомоги).

⁵ Україна у своєму ОНВВ, розміщеному у вересні 2015 р. на сайті Секретаріату РКЗК ООН, визначила для себе мету щодо неперевищення у 2030 році 60% від рівня викидів ПГ у 1990 році.